

Kolega Flam svou diplomovou práci věnoval otázce, která není rozluštěna způsobem, jenž by v nás navozoval apodiktickou jistotu vzhledem k ontologické a ontické fundaci faktu „sociální fenomén“. Svou práci nazval „Fenomenologie sociálního faktu“, ale jedná se spíše o problém vědomí, tj. jde o problém, jenž je naprosto typický pro novověk a tvoří základ všech ostatních společenskovědních problematizací, a to nejen filosofických, ale i těch, které spadají do ostatních věd.

Autor předložené diplomové práce akcentuje problém vědomí a psychických aktů. Již toto srovnání vede k otázce ontologických předpokladů obou fenoménů. Patří totiž do jedné ontologie. Nelze je vedle sebe stavět jako dvě různé věci, pokud se jedná o ontologickou bázi.

Proto si odvažují znovu tvrdit, že předložená práce se sice nazývá „Fenomenologie sociálního faktu“, ale vlastně pojednává jen a jen o vědomí a o jeho ontologické ukotvenosti, což je primární problém celého doby karteziánské. Franz Brentano odlišuje fyzické a psychické fenomény jen tím, že fyzické fenomény se vztahují k předmětu, který nám není nikdy dán jako úplně vlastní, je mimo naše vědomí, kdežto psychický fenomén se vztahuje k noematu, jenž je v našem toku. Husserl si představuje tok cogitationes, jenž není vědomím, protože v tomto toku je i podvědomé, cokoliv ostatního, co si jen neuvědomujeme, ale „zůstává to“ v nás, proto je název „vědomí“ v tomto pohledu vždy velmi nebezpečný. To je naprosto zřejmé z jeho fenomenologie vnitřního časového vědomí. Descartes chápe vědomí jako substanci, jako věc duševní, duchovní (res cogitans) a odtud je již jen jeden krok k předmětnému chápání vědomí, k předmětnému chápání fenoménů psychických i sociálních, což se postupně opravdu stalo a dodnes to zajímá všechny myslitele v oboru filosofickém. Durkheim je v podstatě kartezián, stejně jako Brentano. Teprve až Husserl použil transcendentální epoché jako odstraňující prostředek pro dualismus psychických a fyzických fenoménů. Heidegger pak na tomto základě našel Dasein, jako to, co propojuje jak fyzické, tak sociální, tak i psychické fenomény v jedné jednotě, která nás určuje téměř ve všem, co děláme, a co myslíme.

Kolega Flam dobře rozumí distinkcím reální a reelní, imanentní a transcendentní. Pohybuje se často v kruhu, protože karteziánské rozdělení na dualismus využívá pro vysvětlování ve fenomenologii a opačně. **Jedná se o nesmírně obtížné téma**, které je velmi složité pro pochopení jen v samotné fenomenologii, natož pak po srovnávání s Durkheimem, Lévinasem a ostatními.

Pokud sociální fakt je ontologicky samostatný, pak je od člověka oddělen a my se nacházíme v karteziánské povýtce, pokud zůstává s člověkem spojen, pak se nacházíme buď v subjektivismu nebo v heideggerovském Dasein. Lévinas se snaží ještě o hlubší propojení člověka se světem, ještě více se bojí zničujících důsledků zpředměťování výtvaru člověka a osamostatňování těchto předmětností vůči němu samého. V této linii můžeme najít i důsledky toho, čemu říkáme „Gestell“. Je třeba si uvědomit, že sociologie, antropologie dnešních dnů se velmi často dostávají do těchto poloh, aniž by se dotázaly předpokladů platnosti takového postavení jednotlivých fenoménů. Proto je odcizení ve společenských vědách tak významné, a tak těžko pojmenovatelné. Také proto je dnešní doba tak nečitelná, proto jí také říkáme příliš pozdní.

Práce je po stránce založení otázek, odpovídání si na ně na pozadí významných ontologických diskursů filosofických škol, velmi dobrým počinem, je odvážným textem,

navozujícím spoustu otázek, které se pomalu derou na povrch v dnešní době. Navrhuji
hodnocení : v ý b o r n ě, zároveň diplomantovi dávám otázku: Kdy vzniká problém vědomí
v dějinách filosofie?

V Dědově 30. 7. 2010
CSc.

Prof. PhDr. Anna Hogenová,
